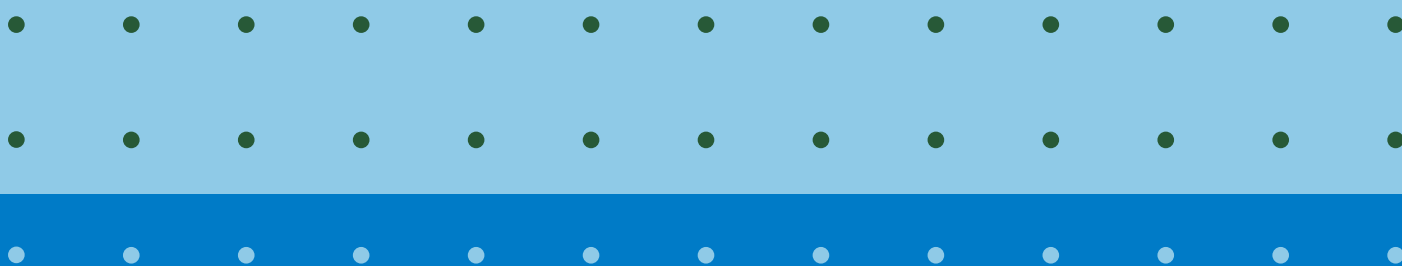

Sociaal en Cultureel Planbureau

Drie aanbevelingen richting een nieuwe Participatiewet

Het onderzoek “Vertrouwen in de bijstand”

Het kabinet heeft voor het zomerreces het wetsvoorstel *Participatiewet in balans* naar de Tweede Kamer gestuurd. Vooruitlopend op de behandeling van dit wetsvoorstel in de Tweede Kamer en de voorgenomen meer fundamentele herziening van de Participatiewet onderzocht het Sociaal en Cultureel Planbureau hoe de huidige Participatiewet in de praktijk werkt. Het onderzoek bevestigt het belang van een fundamentele herziening van de Participatiewet. Op basis van de conclusies doet het SCP drie aanbevelingen.

Voor het onderzoek zijn gesprekken gevoerd met gemeentelijke beleidsmedewerkers, klantmanagers en bijstandsgerechtigden die (nog) niet betaald kunnen werken uit twee gemeenten over hun ervaringen met de Participatiewet-ondersteuning. Daarnaast zijn focusgroepen gehouden met mensen uit deze drie groepen uit andere gemeenten.

Met het onderzoek “Vertrouwen in de bijstand” wil het SCP bijdragen aan het debat over een fundamentele herziening van de Participatiewet. U vindt het onderzoek op www.scp.nl/publicaties

1. Uitbreiding Participatiewet naar bredere participatie en kwaliteit van leven

Het belangrijkste doel van de huidige Participatiewet is om mensen aan betaald werk te helpen zodat ze geen uitkering meer nodig hebben. In de praktijk blijkt dit voor een deel van de bijstandsgerechtigden echter (nog) niet realistisch. Bijvoorbeeld door problemen met gezondheid, wonen, zorg of de thuissituatie. Deze mensen hebben andere ondersteuning nodig dan alleen gericht op betaald werk. Het zou goed zijn als de nieuwe Participatiewet beter zou aansluiten bij deze bredere ondersteuningsbehoefte richting maatschappelijke participatie of een betere kwaliteit van leven. Het onderzoek onderschrijft daarmee de voorgestelde verbreding van de Participatiewet naar maatschappelijke participatie.

Citaat klantmanager:

“Dat de cliënten die ik in mijn caseload heb op twee of meer leefgebieden problemen hebben, maar dusdanige problemen, waarbij dus ook de draagkracht en de draaglast niet meer in evenwicht is. Dus mensen kunnen eigenlijk hun eigen problemen niet handelen in het dagelijks leven om te komen tot participeren.”

2. Aandacht voor aansluiting van de kaders bij de uitvoeringspraktijk

Klantmanagers die de Participatiewet uitvoeren, worstelen met de regelgeving van de huidige Participatiewet. Strikt de regels volgen maakt de situatie voor mensen in de bijstand soms alleen maar erger, vinden zij. Zij proberen dan uitzonderingen te maken op de regels en maatwerk te leveren. Maar dit kost hen veel tijd en energie, bijvoorbeeld om financiering te zoeken voor ondersteuning die afwijkt van de standaard. De randvoorwaarden waarbinnen de uitvoering moet werken zouden in de nieuwe Participatiewet dan ook beter moeten aansluiten bij de uitvoeringspraktijk.

Dit geldt des te meer wanneer het doel van de Participatiewet wordt verbreed, zoals in het wetsvoorstel.

Citaat klantmanager:

“Die Participatiewet, als je hem strak uitlegt, dan moet er heel veel en kan er heel weinig. Maar we hebben gemerkt dat je als je er heel strak op gaat zitten, dat het zo veel meer ellende op levert, ook maatschappelijke ellende, persoonlijke ellende, maar ook kosten[...]”

3. Vertrouwen als basis

Uit de gesprekken met beleidsmedewerkers, klantmanagers en bijstandsgerechtigden blijkt dat er rondom de huidige Participatiewet vaak sprake is van wederzijds wantrouwen. Bijstandsgerechtigden voelen dat zij gewantrouwd worden door de overheid, en vertrouwen op hun beurt de overheid niet. De overheid voorziet weliswaar in een uitkering, maar de controle dringt nu ook diep door in het persoonlijke leven van mensen. Zodanig soms dat mensen niet meer durven te participeren. Het gebrek aan (wederzijds) vertrouwen hindert de weg naar passende ondersteuning. De overheid zal zich meer als betrouwbare partij moeten opstellen, en mensen vanuit vertrouwen moeten benaderen. Daarvoor zal het mensbeeld achter het huidige Participatiewetbeleid, dat vraagt om dwang en drang, herzien moeten worden.

Citaat bijstandsgerechtigde:

“Wij moeten ervan uitgaan dat de mens te vertrouwen is, tenzij er aanwijzingen zijn, duidelijke aantoonbare aanwijzingen, dat iemand sjoemelt of rotzooit, maar niet andersom. Maar je wordt gezien als misschien wel een halve crimineel. Volgens mij zijn mensen in de regering crimineel, maar niet andersom. [...] Wij willen helemaal niet werkloos zijn. Wij willen gewoon werken.”